

et Omraade, hvor der før havde hersket Trældom og Forsagthed.

„Fædrelandet“ begyndte, som det havde lovet, freidigt og frit. Altfor frit, fandt Regjeringen; thi ikke tre Maanedere vare hengaaede, før David blev sat under Tiltale for Overtrædelse af Trykfrihedslovgivningen. Det var den første Præsøfag i dette Aarhundrede, der lagde Beslag paa den almindelige Opmærksomhed, den første, der skaffede den Tilstaaende Folkets Sympathi, den første, der afgjordes paa en Maade, som hele Nationen maatte glædes ved. I tre Artikler (Om Provindsialstændernes Petitionsret — Om Adskilligheden af de forskellige Regjeringsfag — Hvad kan det hjælpe?), der, saavidt bekendt, ikke skrev sig fra Davids Pen, men hidrørte fra tre forskellige politiske Venner, havde „Fædrelandet“ udtalt sig deels om det Udførelse i, at Provindsialstændernes Petitionsret kunde gaae over til Initiativ, deels om Nødvendigheden af den dømmende Magts Udskillelse fra den udøvende Myndighed, som Betingelsen for den personlige Friheds Sikkerhed; deels endelig utvret, at det beroer paa et Folk selv, at overvinde de Bankeligheder, der standse dets Fremgang til det Bedre, at det kommer an paa os selv, hvilken Form Regjeringen efterhaanden vil antage. For disse Artikler blev David da sat under Tiltale. Treschow førte som Generaliskjal Sagen imod ham, og nuværende Baudirecteur Haagen førte for Hof- og Stadsretten den Tilstaaende Sag; David skrev selv et fortræffeligt Indlæg i Sagen (samtlige veglede Indlæg findes i „Fædrelandets“ første Aargang), hvori han roligt paaberaaber sig Bevidstheden om Folkets Agtelse og Yndest, og i hvis Slutning han udtaler sig frit til sine Dommere om Betydningen af den anlagte Sag: „I mig er Danmarks Skrivefrihed indskrænket for Dem, og derfor har denne Sag en saa stor Betydning og Vigtighed for langt flere end mig — for Folket. Deres Dom vil afgjøre: om mandigt Frisind og Frimodighed tør udtale sig indenfor Lovens Grændser i Danmark, eller om de skulle være fordømte til Tausch, fordi man af Ordene ved konstruktiv Sophisme kan udlede Slutninger, som Skriftets Aand og Hensigt paa det Bestemteste modsige. Deres Dom vil afgjøre, om de, der indse Vigtigheden af Almenaandens Oplivelse i Danmark, og hvis Ord fører mit Livs skrift har været, med Freidighed skulle see den Institution imøde, for hvis Virksomhed det er uundgaeligt nødvendigt, at den lovlige Tanke udtaler sig frit, eller om de, truene i mig af en Fordømmelsesdom over Ord, hvis Tanke man vil forvanske, skulle indhylle sig i en, Statens og deres Kræfter lamnende Tausch, og sørgende, ogsaa for vort Fædreland, see de følger imøde, som det paa andre Steder har havt, at man i Bestræbelserne efter fornuftig social Udvikling har troet at see og at burde straffe en forbrøderisk og revolutionair Tendens.“ David fristjendtes da ogsaa, først ved Hof- og Stadsretten, senere, den 2den December 1835, ved Højesteret, hvor Advocaterne Sporon og Høegh-Guldberg havde ført hans Sag, den første med al sin Grundighed, Skarpsindighed og Veltalenhed, den sidste med ungdommelig Varme og Begejstring. Tilhørerne i Højesteret bragte Defensorerne et Leve, og den hele Sag blev betragtet som et Folkeanliggende, der under almindelig Jubel blev baaret fra Mund til Mund.

David havde allerede i August Maaned samme Aar forladt Danmark og tiltraadt en længere Rejse igennem Europa; Redactionen af „Fædrelandet“ havde hans fortrolige Ven, Overlærer Johannes Hage overtaget. Uagtet Højesterets Frifindelsesdom blev David af Regjeringen betragtet som en farlig Oppositionsmand, og som følge deraf, i Overensstemmelse med Datidens Praxis, under 24de Marts 1836 afskediget fra sit Professorat, dog i Maade og med Pension. I den øvrige Deel af Frederik den Sjettes Regjerings Tid levede han som Privatmand, deels paa Rejser, deels hjemme, beskæftiget med Redactionen af sit Ugeblad og med nationaløkonomiske Arbejder.

Ved Christian den Ottendes Thronbestigelse begyndte et nyt Afsnit i hans Liv. Kort før Frederik den Sjettes Død var det bestemt at omdanne „Fædrelandet“ til et Dagblad, hvoraf David skulde være Medredacteur; men de forandrede Forhold bevægede ham snart til at trække sig ud af Forbindelsen med de nye Udgivere (Balthasar Christensen, S. F. Gjørdvad, Orla Lehmann og A. Westfeldt), for at vike mere umiddelbart i det offentlige Liv. Kjøbenhavn valgte ham i April 1840, i Overensstemmelse med den nye Communalforfatning, som aabnede Christian den Ottendes Lovgivningsvirksomhed, til Borgerrepræsentant; i de samme Dage blev han af Kongen kaldet til Medlem af Commissionen for Fængselsvæsenet; i December samme Aar valgtes han til Stænderdeputeret for Kjøbenhavn, og i Mai 1841 blev han Raadmand, i hvilken Egenskab han virkede i Communes Tjeneste i otte Aar. Det var navnlig i sin Stilling som Medlem af Fængselscommissionen han søgte sig hjemme; Fængselsvæsenet interesserede ham i høi Grad, og dets Demoralisation laa ham særdeles paa Hjerter. Han havde selv arbejdet Meget i den Sag, havde reist i Udlandet med dette særlige Maal for Sie, og maatte saaledes betragtes som en competent Mand i dette Fag. Det blev ogsaa for en

Narrække hans Hovedvirksomhed; den 23de Juni 1845 blev han Medlem af Directionen for Tugt-, Rask- og Forbedringshuset, og den 27de November 1848 Overinspecteur for Kongerigets Fængselsvæsen. Det falder i hans Lod i denne Egenskab deels at forberede deels at gennemføre de store Forandringer i vort Fængselsvæsens Ordning, som de sidste tyve Aar have seet indføres; vi erindre kun om Cellesystemets Optagelse, om Opførelsen af Straffeanstalten ved Horsens og Forbedringshuset ved Vridsløselille; de mange, tildeels indgribende Forandringer i det indre reglementariske Liv i Straffeanstalterne kunne vi her kun nævne i Forbigaaende. — Allerede tidligt var han bleven valgt til Repræsentant i Nationalbanken, hvor hans finansvidenskabelige Kundskaber hævede ham hans Plads, og han gjenvalgtes bestandigt, indtil han i December 1858 valgtes til Bankdirecteur. Ogsaa i den sjællandske Jernbanes Controlcomité skaffede hans Fagdygtighed ham siden 1846 stadigt Sæde. Ved Siden af disse mere specielle Syssler fulgte han bestandigt Statistikkens og Statøkonomiens videnskabelige Udvikling, deeltog i forskellige Congresser i Udlandet, og holdt ogsaa siden 1848 i egen Forelæsnings ved vort Universitet. Efter Professor A. F. Bergsjøes Død i 1854 overdroges David Ledelsen af det statistiske Bureau, som han siden den Tid har forestaaet, og hvorfra der aarligt, under hans specielle Medvirksomhed, udgives omfattende Arbejder til Oplysning af Danmarks statistiske Forhold.

Inden vi forlade denne Side af Fremstillingen af Davids Liv, skulle vi for Fuldstændigheds Skyld tilføje, at han den 28de Juni 1845 af Christian den Ottendes egen Haand modtog Danebrogsordenens Ridderkors, som Christian den Niende ved Udnævnelsen af den nordsjællandske Jernbane den 8de Juni 1864 indløste med Commandeurkorset. Den 1ste Januar 1859 fik han Danebrogsmandenes Hæderstegn; i Januar 1850 blev han Etatsraad, i Januar 1858 Conferentsraad. Hans videnskabelige Virksomhed har braat ham Væreslegionens Officereskors, den østerrigske Jernkrone- og den preussiske Krone-Orden.

Vi skulle nu søge at give et anskueligt Billede af Davids egentlig politiske Liv, og vi maae da vende tilbage til Frederik den Sjettes Død, da „Fædrelandet“ gik over fra Ugeblad til Dagblad. David havde i dette sit Organ stedse søgt for Frihed og Oplysning, men, som alle den Tids sinbige Frihedsvener, mere holdt sig til den praktiske Side af Sagen, til de virkelige Goder, en friere Forfatning vilde bringe Borgerne, end til den theoretiske. Kort efter Christian den Ottendes Thronbestigelse udgav han en lille Piece „Om Statsbevillingsretten og Constitutionspørgsmaal“, hvori han — imod P. G. Bang — udtaler sig bestemt til Fordeel for Folkets Statsbevillingsret og vedfælder sig som sin Overbeviisning, „at den bedste Regjeringsform for et Folk, der staaer paa et høiere Culturtrin, er et saadant constitutionelt Monarki, hvori det monarchiske Element vel er det overveiende, men hvor der dog findes Garantier mod Misbrug af Monarkens Magt.“ Hvad Forholdet til Hertugdømmerne, der allerede dengang var paa Dagsordenen, angaaer, udtalte han, at „Slesvigs eiendommelige Individualitet, som Statsbehold, bør vistnok respecteres, men ogsaa den danske Krone's Rettigheder bør respecteres.“ En sund Politik, det anseer jeg hævet over al Tvivl, fordrer at søge noie at forene, hvad der af det danske Monarkies Dese lader sig forene, og jeg har den Overbeviisning, at Indrømmelsen af frie Institutioner, ved hvis Deelagtighed Slesvigerne vilde søle sig lykkelige, vilde tilveiebringe en langt hurtigere og langt inderligere Forening mellem Danmark og de øvrige danske Provindser, end det kan see paa nogen anden Maade eller ved noget andet Midde. . . . Ogsaa jeg anseer det forderveilig, at man ideligen betragter Hertugdømmet Holstens Udskillelse fra Danmark som uundgaelig, ja som nærførelaaende, og jeg har det Haab til Gud, at den Eventualitet, der vilde sønderrive et Vaand, der uagtet alle Misshændelser og Spændinger maa være alle danske og Holstenere lige kjær og dyrebart, ikke vil indtræde.“

Paa dette Program, den constitutionelle Frihed, valgtes han i samme Aar 1840 til Medlem af Røstede Stænderforsamling. Dette Program var hans Løsen under den hele følgende Tid, og dog skulde dette samme Program senere blive ham forekastet som „Grundvolden for de Mjøsne, sluffede Forhaabninger, Folket engang havde knyttet til hans Navn.“

Den 21de Juli 1846 foreslog Orla Lehmann i Stænderforsamlingen Gjennemførelsen af den uadskillige Forbindelse mellem Slesvig og det øvrige danske Rige, Nedsættelsen af en for Danmark og Slesvig fælles constituerende Forsamling, for hvilken Kongen snarest muligt vilde have at forelægge til Overveielse og Beslutning Udkast til en fri Forfatning, samt endelig Ordningen af Forholdene til Holsten og Lauenborg paa en saadan Maade, som kan bestaae med det danske Riges Selvstændighed som en af det tydske Forbund uafhængig Stat, og med Nationens Bækhed som en væsentlig nordisk Folkstamme. Det var Slesvigs Incorporation og Skandinavismen, som her for første Gang fandt sit Udtryk i Stænderforsalen. Lehmanns Forslag blev forekastet, efterat navnlig David i et længere Foredrag havde udviklet, hvorledes den foreslaede

Forandring vilde stride imod Landets Vel. Hvad han navnlig gjorde gjeldende, var, „at Landets Udvikling kun kan see heldigt, og at en fri Forfatnings Indførelse kun kan blive til sand Lykke for Staten, naar Regjeringen og Folket arbeide Haand i Haand, og naar den gives frivillig og efter Overbeviisning af Hørsten. En Regenten paatvungen fri Forfatning er en Løgn.“ Han viste, at Tiden nu, efter de Begivenheder, som de mellemgigende Aar havde medført i Henseende til Stillingen til Slesvig, var langt mindre egnet til at fremkalde Ønsket om en snarlig Indførelse af den frie Forfatning end Aaret 1840, og at den Maade, hvorpaa Lehmann havde søgt at ordne Sagen, var „umoden, uklar og fremfor Alt gjenemgaaende udenrigsmæssig“. Medens han fastholdt Ønsket om den frie Forfatnings Indførelse, maatte han derfor ubetinget og uden nogen Betænkning stemme imod Forslaget — og Forsamlingens Majoritet fulgte ham.

Altfaa deri laa hans „Brud med sin Fortid“, at han, som ved Thronstiftet i 1840, idet han sluttede fra Kong Christian's Regjering i Norge og Statsforandringen der, havde haabet at see Friheden berhjemme gennemføres ved en begavet og forstaaelig Konges Haand, nu ikke vilde paatvinge, paaotroiere Kongen en Forfatning, som kunde forudsæe at vilde give Anledning til utallige og uførlige Forvillinger, netop fordi man vilde ordne Slesvigs Forhold til Danmark, medens dets indre Anliggender vare i fuldstændig Uorden!

Imidlertid, David var dømt, „han havde dømt sig selv.“ Der var allerede ved hin Forhandling i Stænderforsalen faldet Ytringer om, at Afstemningen over Lehmanns Forslag vilde afgjøre, hvem der skulde faae Sæde i Forsamlingen ved det næste Valg. Ved Valgene i December samme Aar fik David da ogsaa kun 283 Stemmer og blev kun femte Suppleant; hans Valg var blevet bestemt fraraadet af Oppositionspartiet, og saaledes var han paa en høist uegentlig Maade stemplet som Regjeringscandidat. Ogsaa til den grundlovgivende Rigsforsamling var han paa Valg, men saldt igjennem imod Sommermester S. G. Kabier, hvorefter han fik Sæde i Forsamlingen som kongevalgt Medlem.

I Rigsforsamlingen — af hvis Grundlovsudvalg han var Medlem — optraadte han fast og bestemt imod den almindelige Valgret, som han, støttet paa almeengyldige Fornuftslutninger ikke mindre end paa Historiens Vidnesbyrd, erklærede for en Absurditet; han vilde have Valgretten betinget af Censur og navnlig have Kjøbstædernes Ret garanteret mod de mudblivelige følger af en Agitation i Bondestanden. Tokammerystemet ansaae han for det constitutionelle Monarkies nødvendige Støttepunkt. „Men for at to Kamre kunne opnaae deres tilføjede Hensigt og opfylde deres Bestemmelse, maa det være to Kamre, og det er kun muligt, naar de have forskjellig Oprindelse. En bekendt fransk Forfatter, hvis Autoritet til Fordeel for Tokammerystemet man her har paaberaabt sig, har sagt, at man ikke faaer to Kamre ved at afdele en Sal med en Skillevæg, og der ligger en uomstøbelig Sandhed i disse Ord.“ Da det foreslaede Lovudkast imidlertid alt Andet end stiftede de to Kamres væsentlige Forskjellighed, sluttede David sig til Andræs Forslag om et Enkammer, hvilket han ansaae for et simplere og lettere Maskineri for en mindre Stat, og hvori han mente, at Spændingen mellem det conservative og det fremstridende Parti lettere vilde løses. Hans præterum censeo var Utilstede ligheden og Farlighed af almindelig Valgret, og de af ham i Forbindelse med Algreen-Ussing stillede Forandringsforslag indeholdt tilstrækkelig Angivelse af, hvorledes han ønskede en Valgrets fastsættelse. Uden paa dette Sted at kunne indlade os paa en nærmere Fremstilling af de forskjellige Principer for Repræsentationens Sammensætning, som bleve gjorte gjeldende paa Rigsforsamlingen, tør vi troe, at det vil have Interesse at see, hvorledes disse to Mænd i 1849 søgte den lovgivende Forsamling dannet; de vilde nemlig have eet Kammer, hvis halve Antal Medlemmer valgtes ved almindelig Stemmegivning, medens det andet halve Antal skulde vælges af dem, som i det sidste Aar a. have været Ciere, Fæstere eller Beneficiarer af 4 Tdr. Hartkorn, b. have eiet Arealstat undergivne Bygninger af Assuranceværdi i Kjøbenhavn 4000 Rdl. og udenfor Kjøbenhavn 1000 Rdl., c. have betalt i aarlig Leieafgift af en Beboelsesleilighed ligeledes resp. 200 og 100 Rdl., d. have betalt i Forpagtningssafgift af Jorder eller et industrielt Etablissement 500 Rdl. aarligt.

Det er bekendt, hvorledes Valgloven ordnedes, det er bekendt, at David af denne Grund stemte imod Grundloven. „Min Modstand mod Grundloven“ — sagde han ved Prævevalget den 30te November 1849 — beroede paa, at man byggede paa et Princip, som jeg ingenlunde kunde billige, og i hvilket jeg ikke fandt den Tryghed for Statens Udvikling, som jeg ønskede at finde. Jeg har, tillader jeg mig at troe, nogen Kundskab til Statens Udvikling, og har fulgt Historiens Lærdomme med et ikke aldeles uommærkt Blik; men jeg har ikke seet Held og Lykke for Borgerstanden, hverken i de ældre eller i de nye Tider, fremgaae af almindelig Stemmeret.“ Uagtet der var arbejdet stærkt imod hans Valg til Rigsdagen, stil-